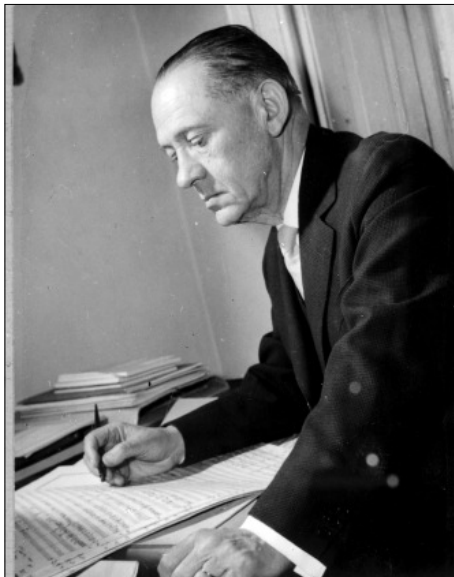

„Az igaz hitben végig megmaradjunk..”

Népekkutatás az ötvenes években

Ezzel a címmel emlékeznek meg Budapesten a Néprajzi Múzeumban Lajtha László (1892-1963) zeneszerző és népzene gyűjtő születésének 120. és halálának 50. évfordulójáról. 2012-ről 2013-ra is áthúzódtó tárlat – a Szakrális Művészetek Hetén tartott – megnyitóján egykori munkatársa, Erdélyi Zsuzsanna, Kosuth-díjas néprajztudós, a népi imádságok közismert szakértője így idézte őt: „Laci bácsi kikötötte, hogy a szent téma nem lehet akadály, Jézus Krisztus és Szűz Mária neve előfordulhat...” Ez manapság talán megmosolyogtató lehet, de akkoriban komoly ideológiai bonyodalmat jelentett.

Az emlékkiállítás rendezője, Pálóczy Krisztina muzeológus a tárlatvezetésen elmondta: „A magyar vallásos népe-
nek kulturális örökségünk és vallási hagyományunk szervező részei. Az anyanyelvű templomi éneklés kezdetei a középkorig vezethetők vissza, amelyek akkor inkább az olyan fél-szertartásos eseményeken – mint például a búcsújárások vagy a körmenetek – kaptak szerepet. A reformáció új lendületet adott az anyanyelvű népe-
nek terjedésének, s már a XVI. század folyamán végbement beillesztésük a hivatalos istentiszteletbe. A templomi szertartások XIX. és XX. századi megújítása során aztán – katolikus és protestáns oldalon egyaránt – ismét más szerepet kaptak. A népe-
nek közé természetesen nem csak a templomiak tartoznak, hanem az ünnepi népszokásokhoz kapcsolódók, a halottvirrasztókön elhangzó siratók és a születés- vagy névnap-i köszöntődalok is. Többségükben nem népi alkotások, rend-

Lajtha László munka közben, Budapest 1954.
(lf. Kertész Gyula felvétele, Néprajzi Múzeum)

szerint kántorok vagy papok készítették és kéziratos vagy nyomtatott füzetekben őrizték tovább. A megtanult szövegek és dallamok a kottától függetlenül öröklődtek nemzedékről nemzedékre. Az idők folyamán erős változásokon mentek keresztül, számtalan változatban maradtak az utókorra, olyannyira, hogy néha az eredetivel való összefüggést is csak tudományos vizsgálatok mutathatják ki. Ennek a szellemi hagyománynak felgyűjtése és lejegyzése volt Lajtha László és a nevével fémjelzett Lajtha-csoport célja. A Népművelési Minisztérium 1951 nyaratól anyagi támogatást nyújtott a Néprajzi Múzeum Lajtha által irányított állandó jellegű népeznekutató munkacsoportjának, amely a megkezdett Pát-
ria hanglemmez-sorozat folytatásaként

népzenei és néptánc felvételeket gyűjtött. Lajtha László fiatal tanítványai-
val – Erdélyi Zsuzsannával és Tóth Margittal – járta a Dunántúlt, s folytatta rendkívüli jelentőségű munkáját az énekelt és hangszeres történeti népzene kutatásában, lejegyzésében és rendszerezésében. Az ötvenes években jelentős népeznek-anyagot gyűjtöttek, a Lajtha-csoport 1964-től megszűnéséig mintegy háromszáz szalagnyi felvételt rögzített (800-1000 népeznekot gyűjtött össze), ezeket később jegyzőkönyvezték és lejegyezték. A kiállítás Lajtha László és a Lajtha-csoport által feltérképezett, dokumentált kulturális örökséget mutatja be, többek között kották és jegyzőkönyvek vagy fotók, kiadványok és egyéb tárgyak segítségével, de megszólalnak a gyűjtésből származó felvételek is a látogatók előtt.”

W. I.

Betlehemezés Kakasdon 1965-ben a bukovinai székelyeknél
(Szabó Jenő felvétele, Néprajzi Múzeum)

A' SZENT APOSTOLOKRUL RÉGI ÉNEK

Z igaz Hitben végig meg-maradjunk; Noha
ez földön szűkség nyomorganunk: Sok gyalázatot
érte fel-vállalnunk: Végre még-is halnunk.

Cantus Catholici : A' szent Apostolokról régi ének